

„TAKŽE JSME TO SPÍŠ NECHALI TAK, ŽE SI POVÍDAJÍ, POKUD NENÍ SAMOZŘEJMĚ VYUČOVÁNÍ“: UTVÁŘENÍ JAZYKOVÉHO REŽIMU NA MNOHOJAZYČNÝCH ŠKOLÁCH

„SO WE LET THEM TALK, UNLESS THERE IS A CLASS“:
CONSTITUTION OF LANGUAGE REGIME
ON MULTILINGUAL SCHOOLS

Miroslav Janík

Klíčová slova: *mnohojazyčnost, jazykový režim, jazyková politika, škola, sociální prostor*

Keywords: *multilingualism, language regime, language policy, school, social space*

Cíle v ČJ

Hlavním cílem příspěvku je nahlédnout na jazykový režim (language regime) na třech městských školách. V našem příspěvku se pak zaměřujeme na následující výzkumné otázky: (1) Jak se školy pozicují v kontextu jazykové politiky? (2) Jak je ve školách utvářen jazykový režim? (3) Jak jsou při utváření jazykového režimu vnímány a uznávány jednotlivé složky jazykového repertoáru žáků?

Teoretická východiska v ČJ

Díky zvyšující se jazykové diverzitě se školy stávají místem, kde se setkávají nejen různé jazyky, ale i představy o nich. Zvládnutí mnohojazyčnosti a různých pojetí jazyků je pro školy výzvou, na kterou reagují utvářením specifických jazykových režimů. Teoreticky vycházíme z pojetí školy jako sociálního prostoru (Lefebvre, 1991), který zahrnuje nejen fyzické objekty, ale také sociální vztahy, interakce a jejich umístění v prostoru. Prostor v našem pojetí má nejen konstitutivní, ale také performativní funkci. Zároveň je prostor spojen s mocí, proto lze prostor chápat i jako „strategii moci“, která je reprodukována a konstruována (Rose, 1999). V souladu se sociolingvistickou

tradicí chápeme prostor jako místo, kde se střetávají jazykové praktiky a jazykové režimy. Jazykový režim je pak definován jako „řada omezení výběru jednotlivých jazyků“ (Coulmas, 2005). Tato definice sice odkazuje na užití individuálního jazyka, ale umožňuje zahrnutí všech praktik a rutin, politik i ideologií.

Metodologie v ČJ

Ve studii byl použit multimodální metodologický přístup: sběr dat zahrnuje hloubkové rozhovory s řediteli škol, s učiteli a také foto-rozhovory s učiteli. Data získaná z rozhovorů budou transkribována a analyzována pomocí kvalitativní obsahové analýzy. Dále budou prezentovány výsledky analýz lingvistických krajin v budovách škol a data, získaná z nestrukturovaného pozorování. Na výzkumu se podílely tři městské základní školy a výzkumný vzorek tvoří tři ředitelé a šest učitelů. Do výzkumu jsme vybrali školy, které se ve svých ŠVP zabývají jazyky a představují specifický způsob přístupu k nim.

Závěry v ČJ

Z předběžných výsledků je patrné, že navzdory mnohojazyčné realitě a deklarované podpoře mnohojazyčnosti směřuje jazykový režim na školách k tomu, aby byla ve školách zachována monolingvní norma.

Souhrn příspěvku v AJ

The main aim of our contribution is to examine the language regime in the multilingual schools. Theoretically is the study based on the concept of school as a social space (Lefebvre, 1991), which includes not only physical objects but also social relations, interactions and their placement in space. In accordance with the sociolinguistic tradition is space understood as a way of combining language practices and language regimes. In our study we use multimodal approach, which includes interviews with school headmasters, teachers, photo-interviews with teachers, linguistic landscaping and observations. The research sample consists of three schools (3 headmasters and 6 teachers), which handle in their school based curriculum with languages in specific way. First results show that language regimes at schools preserve the monolingual norm in schools.

Bibliografie

- Coulmas, F. (2005). Changing language regimes in globalizing environments. *International Journal of the Sociology of Language*, 175/176, 3–15.
- Lefebvre, H. (1991). The Production of Space. In J. J. Gieseking, W. Mangold, C. Katz, S. Low & S. Saegert, (2014, Eds.), *The people, place, and space reader* (s. 289–293). New York: Routledge.
- Rose, G. (1999). Performing space. In M. Massey, J. Allan & P. Sarre (Hrsg.), *Human geography today* (s. 247–259). Cambridge: Polity Press.